

Conceptexamen- programma's voor de moderne vreemde talen

SLO Congres, 22 november 2024

Daniela Fasoglio en Stéfanie Leunissen

“Op school leer je veel woordjes en grammatica en dat is het beeld wat mensen ook hebben van een universitaire studie Frans. Maar dat is niet het hele plaatje, want bij ons leer je over de cultuur van een land, **je snapt hoe de maatschappij in een bepaald taalgebied werkt. Dat is véél breder dan alleen taal.** En ja, uiteindelijk kun je ook Frans op een hoog niveau spreken. Dat is een mooie bijkomstigheid.”
Marco Bril, universitaire docent Frans, UU – Algemeen Dagblad, 30 okt 2024

“Ik koester het leren van het Frans [...] omdat we zo **kennismaakten met de ziel, geschiedenis en cultuur van een land.**”

“Als we hun taal niet kunnen lezen en spreken, dan hebben we ook geen **culturele toegang** meer tot elkaar.”
Stine Jensen, filosoof – NRC, 1 nov 2024

“Juist bij deze [mvt] vakken staan het **wereldburgerschap en verbinding met elkaar centraal: contact maken met de ander, het verdiepen in elkaars taal en cultuur.**”

Erik Kuit, docent Duits – Volkskrant, 29 okt 2024

“**Je leert de Duitstalige samenleving te duiden, beslissingen te begrijpen.** Daar heb je taalvaardigheid voor nodig, maar je hebt er ook andere kennis, sociaal, historisch, politisch, cultureel voor nodig.”

Doris Abitztsch, universitaire docent Duits, UU – NOS Journaal, 30 okt 2024

“**Leren over taal en cultuur is in de huidige maatschappij hard nodig.**”

Taal is altijd om ons heen, en leerlingen moeten leren hoe taal wordt gebruikt in verschillende culturen. **De grotere nadruk op vakinhoud geeft veel mogelijkheden om de taalvakken uitdagender en interessanter te maken.**”

Sible Andringa (UvA) en Nivja de Jong (Universiteit Leiden) – NRC, 12 juni 2024

“Juist die studierichtingen zijn een belangrijke voedingsbodem voor de universiteiten als geheel, omdat ze nuances aanbrengen, **interculturele diepte en internationale oriëntatie in heden en verleden mogelijk maken.**”

Ewout van der Knaap, hoogleraar Duitstalige literatuur en cultuur, UU – NRC, 30 okt 2024

Waarom actualiseren?

- Laatste herziening: 2007!
 - Actualiteit en maatschappelijke relevantie van het vak
- Globaal geformuleerd, geen of weinig verschil tussen talen en schoolsoorten
 - geen helderheid over mate van beheersing, wat moet de leerling laten zien?
 - doorlopende leerlijn; doorstroming
- Disbalans tussen CE en SE
- Ambigu status van het Europees Referentiekader, intussen geactualiseerd (Companion Volume, 2020)

"Een taal beheersen gaat zoveel verder dan technische correctheid. Het draait om bruggen te slaan tussen perspectieven en culturen." (VTTA, juni 2024: p. 40)

Het curriculum

Wat zijn examenprogramma's?

- Wettelijke documenten
- Vastgesteld op het niveau van einde
bovenbouw VO
- Nu: globale beheersingsdoelen, geordend in
(sub)domeinen
- Verdeling van inhoud over centraal en
schoolexamen

Beoogd

Wat zijn examenprogramma's NIET?

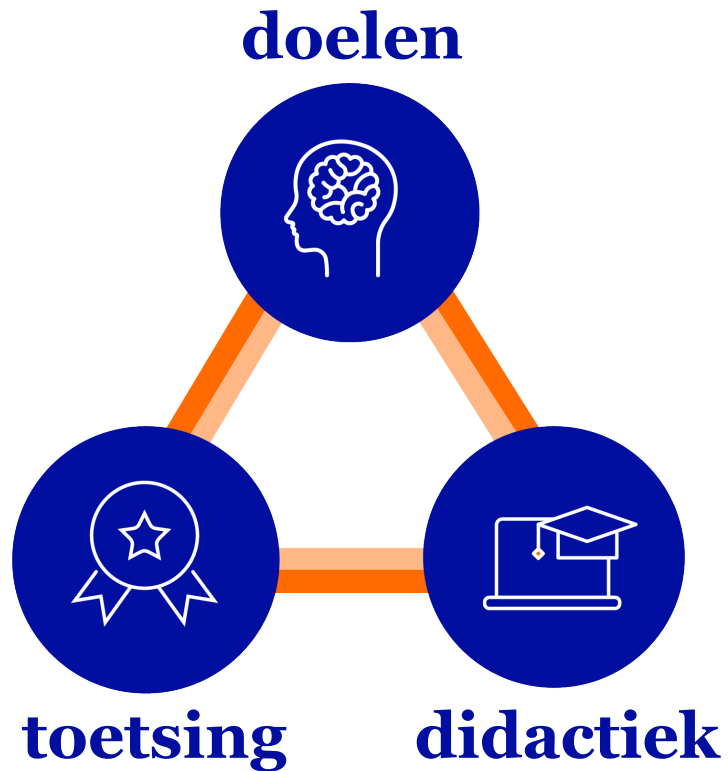
- Geen pedagogiek, didactiek of voorgeschreven onderwijstijd
- Geen beschrijving van leerstof per schooljaar
- Geen specificaties voor toetsing (voor het CE)

Uitgevoerd

Gerealiseerd

Curriculum: samen bouwen aan kwaliteit

Constructive alignment, Biggs & Tang, 2011)

Schoolleiders

Leraren

Curriculumontwikkelaars

Materiaalontwikkelaars

Toetsontwikkelaars

Nodig:

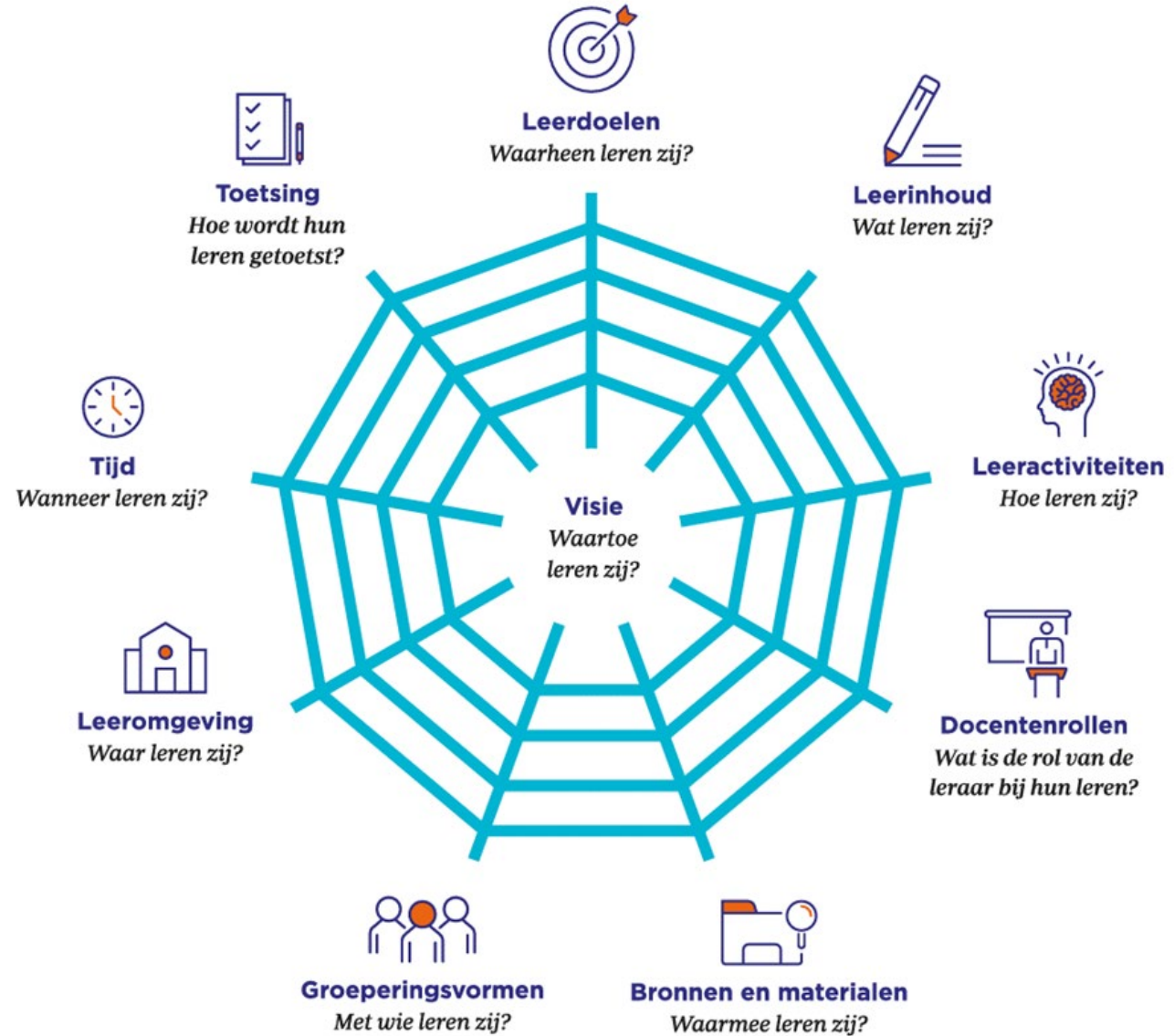
Kennis van het curriculum

Alignment realiseren

Onderlinge afstemming

De bedoeling van het vak scherp houden

Investeren in vakmanschap

/
Van ambitie, naar visie,
naar inhouden

Hoe zijn we te werk gegaan?

- Vakvernieuwingscommissie moderne vreemde talen (docenten, vakexperts, curriculumexperts)
- Tussentijdse feedback: Levende Talen, Netwerk lerarenopleiders MVT, Nuffic, Visiegroep Buurtalen, individuele experts...
- Opbrengsten:
 - Concept-examenprogramma's vmbo, havo en vwo Arabisch, Chinees, Duits, Engels, Frans, Italiaans, Russisch, Spaans en Turks;
 - Voorstel verdeling over CE en SE;
 - Toelichtingsdocument met verantwoording.

Tijdslijn

Beoogd

Wat staat er in de wet?

- Kerndoelen
- Examenprogramma's
- Referentiekader Taal en Rekenen

- Okt 2024:
Conceptexamenprogramma's en toelichtingsdocument opgeleverd aan Ministerie van OCW
- Na fase van beproeven:
Examenprogramma's en toelichtingsdocument aangescherpt en definitief

Uitgevoerd

Wat gebeurt er in de klas?

- Onderwijsactiviteiten
- Onderwijsleerprocessen
- Assessment

- Sept 2024 – Juli 2025:
Vorbereiding fase van beproeven
- Schooljaar 2025-26:
Beproeven op scholen
- Na vastleggen
examenprogramma's:
ontwikkeling materialen
(educatieve uitgevers);
implementatie (scholen)

Gerealiseerd

Wat kunnen en kennen leerlingen?

- CS(P)E
- PTA
- Onderzoeken en peilingen naar leerlingenresultaten

- Sept 2024 - Juli 2025:
Ontwikkeling conceptsyllabi
Veldraadplegingen
- Ontwikkeling toetsopgaven (Cito)
- Schooljaar 2025-26:
Beproeven op scholen (haalbaarheid, o.a. PTA)
- Na vastleggen examenprogramma's:
ontwikkeling CE's

Het Raamwerk

Domein A - Communicatie

- A1: Rijke ervaringen met taal
- A2: Receptie
- A3: Productie en interactie

Domein B - Taalbewustzijn

- B1: Taal als fenomeen
- B2: Taal en individu

Domein C - Cultuurbewustzijn

- C1: Cultuur in fictie
- C2: Cultuur in de maatschappij

Typen doelen

Beheersingsdoelen:

Inzichten en vaardigheden

Ervaringsdoelen:

Inspanningen die van leerlingen worden verwacht met het oog op ervaringen en/of expressieve reacties.

Hybride doelen

Hoe is een eindterm opgebouwd?

Doelzin:

Vrijwel bij alle
talen/schoolsoorten
hetzelfde

De leerling toont begrip van de inhoud van auditieve en audiovisuele bronnen in de Franse taal.

Uitwerking:

In dit geval, voor Frans
havo: afgestemd op B1

Het gaat hierbij om:

- duidelijk opgestelde en helder gearticuleerde multimediale bronnen, uitgesproken door sprekers met verschillende variëteiten van het Frans;
- vertrouwde onderwerpen;
- herkennen van conventies;
- overbrengen van algemene en gedetailleerde informatie uit de bronnen.

max 5, met elk
1 werkwoord

Toelichting:

Max vijf
voorbeeldmatige
activiteiten die
aansluiten bij dit doel

Minimale ERK-eisen: vmbo

VMBO-BB					
	Mondelinge receptie	Schriftelijke receptie	Mondelinge productie	Mondelinge interactie	Schriftelijke communicatie
Engels	A2	A2	A1	A1	A2
Duits	A1	A1	A1	A1	nvt
Frans	A1	A1	A1	A1	nvt
Spaans	A1	A1	A1	A1	nvt
Arabisch	A1	A1	A1	A1	nvt
Turks	A1	A1	A1	A1	nvt

VMBO-KB					
	Mondelinge receptie	Schriftelijke receptie	Mondelinge productie	Mondelinge interactie	Schriftelijke communicatie
Engels	B1	A2	A2	A2	A2
Duits	A2	A2	A1	A1	A1
Frans	A2	A2	A1	A1	A1
Spaans	A2	A2	A1	A1	A1
Arabisch	A1	A1	A1	A1	A1
Turks	A1	A1	A1	A1	A1

VMBO-GL/TL					
	Mondelinge receptie	Schriftelijke receptie	Mondelinge productie	Mondelinge interactie	Schriftelijke communicatie
Engels	B1+	B1	B1	B1	B1
Duits	A2	A2	A2	A2	A2
Frans	A2	A2	A2	A2	A2
Spaans	A2	A2	A2	A2	A2
Arabisch	A2	A2	A2	A2	A1
Turks	A2	A2	A2	A1	A1

Minimale ERK-eisen: havo en vwo

HAVO					
	Mondelinge receptie	Schriftelijke receptie	Mondelinge productie	Mondelinge interactie	Schriftelijke communicatie
Engels	B2	B2	B2	B2	B1
Duits	B1	B1	B1	B1	A2+
Frans	B1	B1	A2+	A2+	A2+
Spaans	B1	B1	A2+	A2+	A2+
Arabisch	A2+	A2+	A2+	A2+	A2+
Chinees	A1	A1	A1	A1	A1 (digitaal en handmatig karakters)
Italiaans	B1	B1	A2+	A2+	A2+
Russisch	A2	A2	A2	A2	A2
Turks	A2+	A2+	A2+	A2	A2

VWO					
	Mondelinge receptie	Schriftelijke receptie	Mondelinge productie	Mondelinge interactie	Schriftelijke communicatie
Engels	C1	C1	C1	B2+	B2
Duits	B2	B2	B2	B1+	B1
Frans	B2	B2	B1	B1	B1
Spaans	B2	B2	B1	B1	B1
Arabisch	B1	B1	B1	A2+	A2+
Chinees	A2	A2	A2	A2	A2 (digitaal) A1 (handmatig karakters)
Italiaans	B2	B2	B1	B1	B1
Russisch	A2	B1	A2	A2+	A2+
Turks	B1	B1	B1	A2+	A2+

/
Wat zijn de
belangrijkste
vernieuwingen?

Communicatief perspectief sterker gepositioneerd

Taal om doelen te bereiken, voor kennisopbouw, begrip, om samen te werken en deel te nemen aan de samenleving.

Informatievaardigheden en digitale geletterdheid

Kritisch omgaan met informatie. Kritisch gebruik van digitale technologie.

Belang van kennis over taal

Ontdekken en onderzoeken van taal. Houding t.o.v. talige diversiteit. Bewust van effecten van taalgebruik.

Belang van kennis over cultuur

Inzichten en houding t.o.v. culturele perspectieven. Inzicht in fictie.

Samenhang tussen taalvaardigheden, taal- en cultuurbewustzijn

Aandacht voor culturele aspecten en taalvariatie in communicatie. Afstemming op doel, publiek, context en medium.

Aandacht voor taalleerproces

Hoe leer je een taal, hoe gebruik je je talige repertoire.

Bijvoorbeeld

- Organiseer samen een reis naar...
- Maak een vlog om je nieuwe podcasts te promoten

- Bepaal welke informatie je nodig hebt voor... Waar vind je die? Is de informatie bruikbaar?

- De (verkapte) boodschap van een commercial.
- Leenwoorden uit het...

- Rolpatronen en stereotypen in teksten
- Ontwikkeling van een personage

- Idioom en spreektaal herkennen
- Passend bijdragen aan een online discussie

- Een poster met de talen die je kent, relatie met je eigen identiteit

De eindtermen: Domein A

Integratie aspecten van taal- en cultuurbewustzijn in de eindtermen

Aandacht voor aanbod en experimenteren met taal

Subdomeinen	Eindtermen	Taalspecifieke invullingen
• A1: Rijke ervaringen met taal	• Rijk aanbod	
	• Taal creatief gebruiken	
• A2: Receptie	• Mondelinge receptie	Informatievaardigheden
	• Schriftelijke receptie	
	• Informatie kritisch verwerven	<i>vmbo-bb en -kb</i> : alleen Engels <i>gl-tl en havo</i> : Engels Duits Frans Spaans <i>vwo</i> : Engels Arabisch Chinees Duits Frans Italiaans Russisch Spaans Turks
• A3: Productie en interactie	• Doelgericht spreken	
	• Mondelinge interactie	
	• Schriftelijke interactie	<i>vmbo-bb</i> : alleen Engels Chinees: gesplitst digitaal/ handmatig

De eindtermen: Domein B

Subdomeinen	Eindtermen	Taalspecifieke invullingen
<ul style="list-style-type: none"> B1: Taal als fenomeen 	<ul style="list-style-type: none"> Overeenkomsten en verschillen tussen talen 	<p>Regionale varianten, registers, lingua franca...</p>
	<ul style="list-style-type: none"> Taalvariatie 	<p><i>alleen havo en vwo</i> <i>havo: alleen Engels</i> <i>vwo: Engels Duits Frans Italiaans Spaans</i></p>
	<ul style="list-style-type: none"> Effecten van taalgebruik 	<p><i>niet voor vmbo-bb en -kb</i> <i>vmbo-gl/tl en havo: alleen Engels</i> <i>vwo: Engels Duits Frans Italiaans Spaans</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> B2: Taal en individu 	<ul style="list-style-type: none"> Taalleerproces 	
	<ul style="list-style-type: none"> Meertalig repertoire 	
	<ul style="list-style-type: none"> Digitale middelen 	
	<ul style="list-style-type: none"> Oriëntatie op de toekomst 	

Het systeem taal

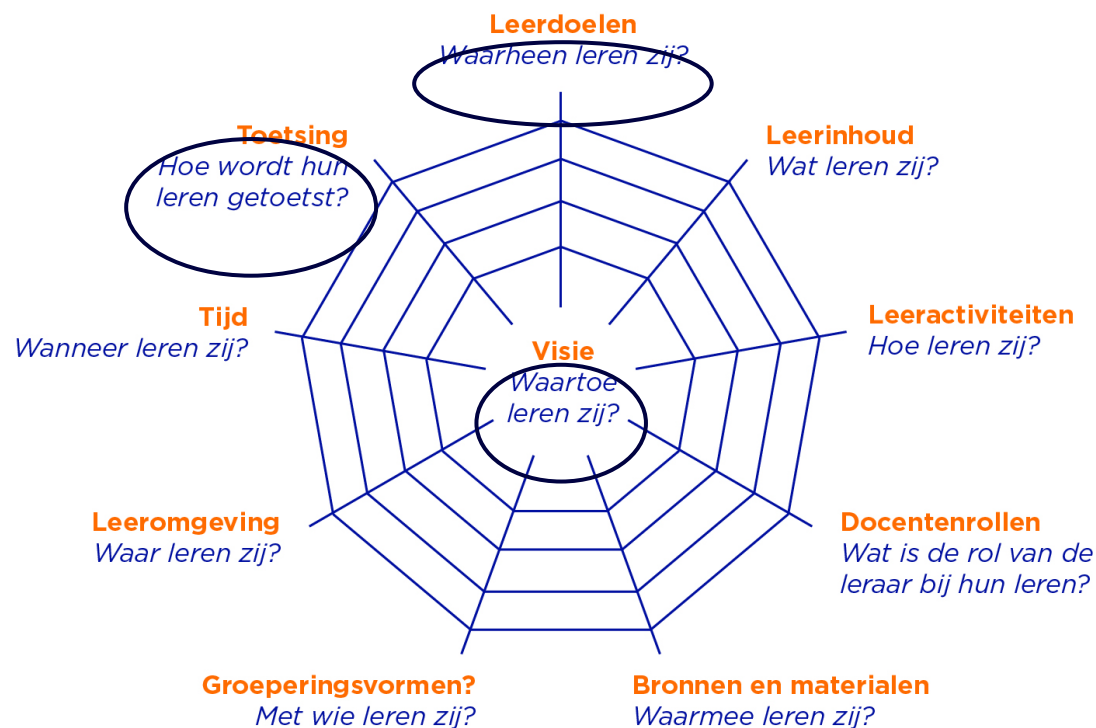
Intenties van de spreker/schrijver, perspectieven...

De eindtermen: Domein C

- divers aanbod
- ook voor vmbo
- aspecten van literaire competentie concreter beschreven

Subdomeinen	Eindtermen	Taalspecifieke invullingen
• C1: Cultuur in fictie	• Ervaringen met fictie	
	• Inzicht in fictie	<i>niet voor vmbo-bb</i>
	• Analyse van literatuur	<i>alleen havo en vwo</i>
• C2: Cultuur in de maatschappij	• Cultuur in bronnen	
	• Culturele diversiteit	

Doelen vernieuwd = toetsing vernieuwen?

Bij de bedoeling blijven

Communicatieve,
realistische
taken.

Koppeling met
ERK-niveaus.

Taalvaardigheden
waar mogelijk en
relevant in
samenhang
toetsen.

Inhouden
communicatie,
taalbewustzijn en
cultuurbewustzijn
in samenhang
getoetst.

Taal(leer)-
ervaringen van de
leerlingen in
passende
toetsvormen
zichtbaar maken.

Toetsen in het CE: inhouden in samenhang

SUBDOMEIN A2
Receptieve
vaardigheden

SUBDOMEIN A2
Informatie-
vaardigheden
- Engels: alle
schoolsoorten
- Duits Frans
Spaans:
havo/vwo

SUBDOMEIN B1
Beoogde effecten
van taalgebruik
op de ontvanger
Engels: gl/tl havo
vwo
Duits Frans
Spaans: vwo.

SUBDOMEIN C1
Inzicht in fictie
(m.u.v. vmbo-bb)

SUBDOMEIN C2
Culturaspecten
in bronnen

minimaal beheersingsniveau,
aspecten uit domeinen B en C

inhoud van aantal bronnen
+ vraagstelling

Toetsen in het SE: subdomeinen A1 en A3, domeinen B en C

Recht doen aan
unieke positie SE
en CE: Inhouden
voor zowel SE als
CE **op eigen
wijze** getoetst.

Gevarieerde
toetstaken

Aansluiten bij
doelgroep en
eigen accenten
in lesprogramma

Eindtermen
combineren
(bijv. receptief en
productief,
eindtermen uit
domein A, B en C)

Opbrengsten
ervaringen
vastleggen (bijv.
in een dossier,
presentatie,
portfolio enz.)

/
In gesprek

- Welke kansen zie je voor jouw vak?
- Zie je kansen voor samenwerking met andere taalvakken?

Frans havo

Eindterm 4

De leerling toont begrip van de inhoud van schriftelijke bronnen in de Franse taal. (B)

Het gaat hierbij om:

- eenduidige teksten met een heldere structuur, van verschillende soorten en met verschillende doelen;
- vertrouwde onderwerpen;
- herkennen van conventies;
- interpreteren van culturele aanwijzingen, houdingen en standpunten;
- overbrengen van algemene en gedetailleerde informatie uit de bronnen.

Spaans havo

Eindterm 17

De leerling toont inzicht in cultuurgebonden aspecten in bronnen in relatie tot gebieden waar Spaans een voertaal is. (B)

Het gaat hierbij om:

- beschrijven van tradities, gebruiken en maatschappelijke verschijnselen in rijke bronnen in verschillende vormen en media;
- vergelijken met de eigen en andere leefwerelden;
- analyseren van (cultuur)historische ontwikkelingen en perspectieven in het betreffende gebied;
- onderscheiden van culturele kenmerken van groepen mensen in het betreffende gebied en dit met voorbeelden onderbouwen;
- conclusies trekken over de betekenis van culturele kenmerken in nieuwe bronnen.

Engels havo

Eindterm 11

De leerling toont inzicht in en reflecteert op het effect van keuzes in Engels taalgebruik in verschillende contexten. (H)

Het gaat hierbij om:

- herkennen en uitleggen van keuzes in Engels taalgebruik in een bepaalde context in relatie tot beoogde effecten op de ontvanger;
- analyseren van doeltreffende retorische technieken;
- reflecteren op keuzes in je Engelse taalgebruik, zowel online als offline, om een bepaald effect te bereiken, en hoe dit op anderen overkomt.

Engels vmbo gl-tl

Eindterm 7

De leerling voert gesprekken in het Engels, afgestemd op doel, gesprekspartners, context en medium. (B)

Het gaat hierbij om:

- offline en online mondelinge interactie met gesprekspartners met verschillende achtergronden over vertrouwde onderwerpen;
- uitwisselen van feitelijke informatie in informele en formele sociale contacten;
- bespreken van ervaringen en meningen;
- afstemmen van taalgebruik en non-verbale communicatie op socioculturele gebruiken en het perspectief van de gesprekspartner;
- actief bijdragen aan kennisopbouw, begrip of het bepalen van een aanpak;
- gebruiken van eenvoudige taalstructuren en uitdrukkingen.

Duits vmbo gl-tl

Eindterm 15

De leerling toont inzicht in inhoud en context van fictie en verkent de relatie met de eigen context. (H)

Het gaat hierbij om:

- vormen van fictie die oorspronkelijk in het Duits zijn geschreven of gemaakt;
- beschrijven van herkenbare thema's, verhaallijnen en kenmerken van personages en hun ontwikkeling;
- verbanden leggen tussen inhoud en context van fictie en de eigen leefwereld en ervaringen.

Frans vmbo gl-tl

Eindterm 2

De leerling gebruikt de Franse taal op een creatieve en persoonlijke manier. (E)

Het gaat hierbij om:

- verwoorden van ideeën, gedachten, ervaringen en gevoelens;
- experimenteren met klanken, woorden en teksten en met verschillende stijlen;
- verkennen van verschillende creatieve vormen;
- verwoorden van gemaakte keuzes en eigen voorkeuren met betrekking tot inhoud en vorm.

- Welke opbrengsten zou je willen zien uit de fase van beproeven?
- Wat zou je ons willen meegeven voor het vervolg?

J. Collignon (2007),
Volkskrant. N.a.v.
enquêtecommissie
Dijsselbloem.

// **Meedoen** als school aan de fase van beproeven? Laat je interesse weten!

- Mail naar: beproevenexamenprogramma@slo.nl
- Naam school – contactgegevens – interesse in vak(ken) + schoolsoort(en)
- Je ontvangt de mailings over de werving in januari-februari

// Voor **informatie** over de fase van beproeven

- Link en QR-code: <https://www.actualisatie-examenprogrammas.nl/updates/fase-van-beproeven>

Bedankt

Мерси

Xièxiè nǐ

Thank you

Gracias

Teşekkürler

En succes!

Shukran

Grazie

Спасибо

Vielen Dank

